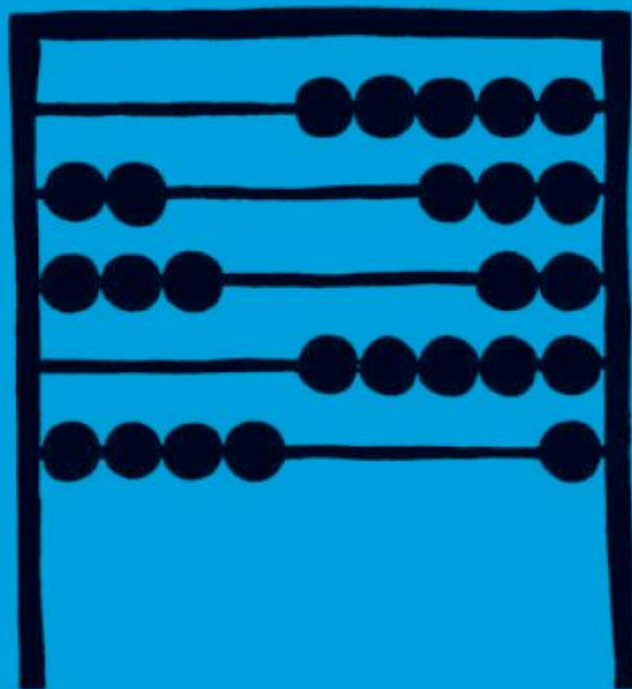

GOSPODARSTVO

GOSPODARSTVO SVIJETA,
EUROPE I HRVATSKE

GOSPODARSKA TRANZICIJA

- **GOSPODARSKA TRANZICIJA** – proces prelaska s planskog na tržišno gospodarstvo
- zemlje istočnog bloka (komunizam) → plansko (komandno) gospodarstvo
  - slaba ponuda potrošačkih dobara, često „stezanje remena“, obećanja o većoj potrošnji i blagostanju nisu se ostvarila, opada motivacija za rad i proizvodnju – slabiji životni standard
  - državno vlasništvo nad bitnim gospodarskim subjektima (poduzećima) – nacionalizacija

ISTOČNA NJEMAČKA (DDR)

TRABANT – 10 godišnjih plaća

ZAPADNA NJEMAČKA

VW POLO – 10 mjesečnih plaća

GOSPODARSKA TRANZICIJA – PROBLEMI

- padom željezne zavjese, komunističke zemlje **prelaze s planskog na tržišno** gospodarstvo (kapitalistički sustav)
- **naslijeđeni monopoli** – velika poduzeća kao jedini proizvođači i ponuđači
- **predimenzionirani** gospodarski sustavi
  - državna potpora poduzećima zbog socijalnih razloga (jedini poslodavac u nekom gradu)
  - otežana privatizacija zbog veličine tih poduzeća
- **mali broj poduzetnika** kao nositelja gospodarstva
  - slaba ili nepostojeće zakonska regulativa
- **loše provedena privatizacija** – pojedinci se obogatili (tajkuni), a brojni ljudi osiromašili (zbog zatvaranja tvornica i poduzeća)
- **inflacija** (štednja ljudi propala)
- **tranzicija usporena** i otežana zbog Domovinskog rata

GOSPODARSKA TRANZICIJA

- posljedice gospodarske tranzicije:
  - **raslojavanje društva** – manji broj ljudi se obogatio, dok je većina osiromašila
  - gospodarstva država **nisu postigla očekivani gospodarski rast**
  - povećan **gospodarski kriminal** (privatizacijski kriminal)
  - tranzicija **dulje traje od očekivanog**

OBILJEŽJA HRVATSKE TRANZICIJE

– tri ključna elementa koja čine tranziciju Hrvatske različitom od ostalih zemalja

1. rat

– četverogodišnji rat / 700 000 prognanika / okupirana 1/3 teritorija

2. manja centralizacija

– manje centralizirana u odnosu na druge realsocijalističke zemlje
– sporiji gospodarski rast od mogućeg zbog odljeva kapitala u druge republike – gospodarski gubitnik u bivšoj Jugoslaviji

3. ostvarenje neovisnosti

– veliki troškovi obnove i izgradnje gospodarstva i državne aparature

– nepravilno (čak i kriminalno) provedena **privatizacija napravila veliku štetu gospodarstvu**

– **procijenjena imovina** poduzeća bila je **manja od stvarne vrijednosti**

– samo **75 od 1556** trgovačkih društava je ispravno provelo pretvorbu i privatizaciju

– zabilježeno **1936** nepravilnosti od čega **271** nepravilnost s obilježjem kaznenog djela (podneseno samo **71** kaznena i **78** prekršajnih prijava)

HRVATSKO GOSPODARSTVO

– razvojne faze hrvatskog gospodarstva:

1. **19. st – kraj 2. svj. rat** (*u okviru Austro-Ugarske Monarhije i kraljevine Jugoslavije / SHS*)

- dominira privatno vlasništvo (imućniji pojedinci) – obrti, trgovine, tvornice, poduzeća

2. **1945. do 1990.** (*u okviru socijalističke Jugoslavije*)

- nacionalizacija – oduzima se privatno vlasništvo pojedincima
- dominira državno (društveno) vlasništvo i plansko (komandno) gospodarstvo – sva važnija poduzeća i gospodarski subjekti su u državnom vlasništvu

3. **1990. do danas** (*samostalna Republika Hrvatska*)

- gospodarska reforma – uvodi se tržišno gospodarstvo i privatno vlasništvo (gospodarska tranzicija)
- provodi se privatizacija i tržište se otvara stranoj konkurenciji
- uvodi se demokracija i višestranačje

OBILJEŽJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

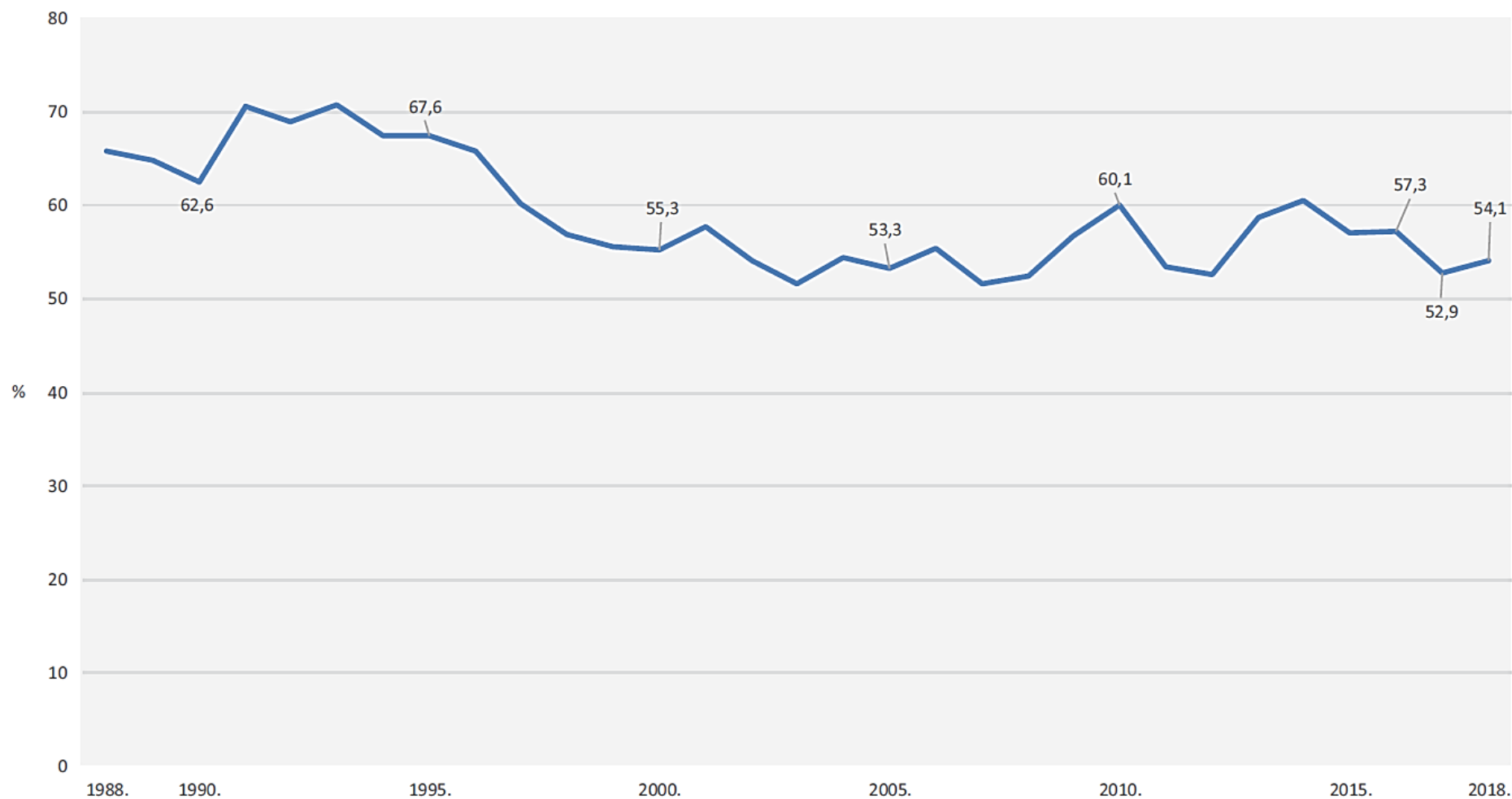
– PRIRODNI IZVORI

- povoljan prometni položaj za razvoj gospodarstva – sredozemna, srednjoeuropska i podunavska zemlja
- **poljoprivredne površine 57%, šume 37% i ostalo 6%**
- more – **31 067 km²** – ribarstvo i turizam
- brojni otoci, otočići i hridi (**1246**) i razvedena obala
- **energetski izvori:** drvo, nafta i zemni plin (slabe rezerve), hidroenergije (proizvodimo samo 30% potreba el. energije), geotermalni izvori, toplinska energija, energija vjetra i obnovljivi izvori energije

△ Prirodne cjeline koje se dodiruju na području Republike Hrvatske

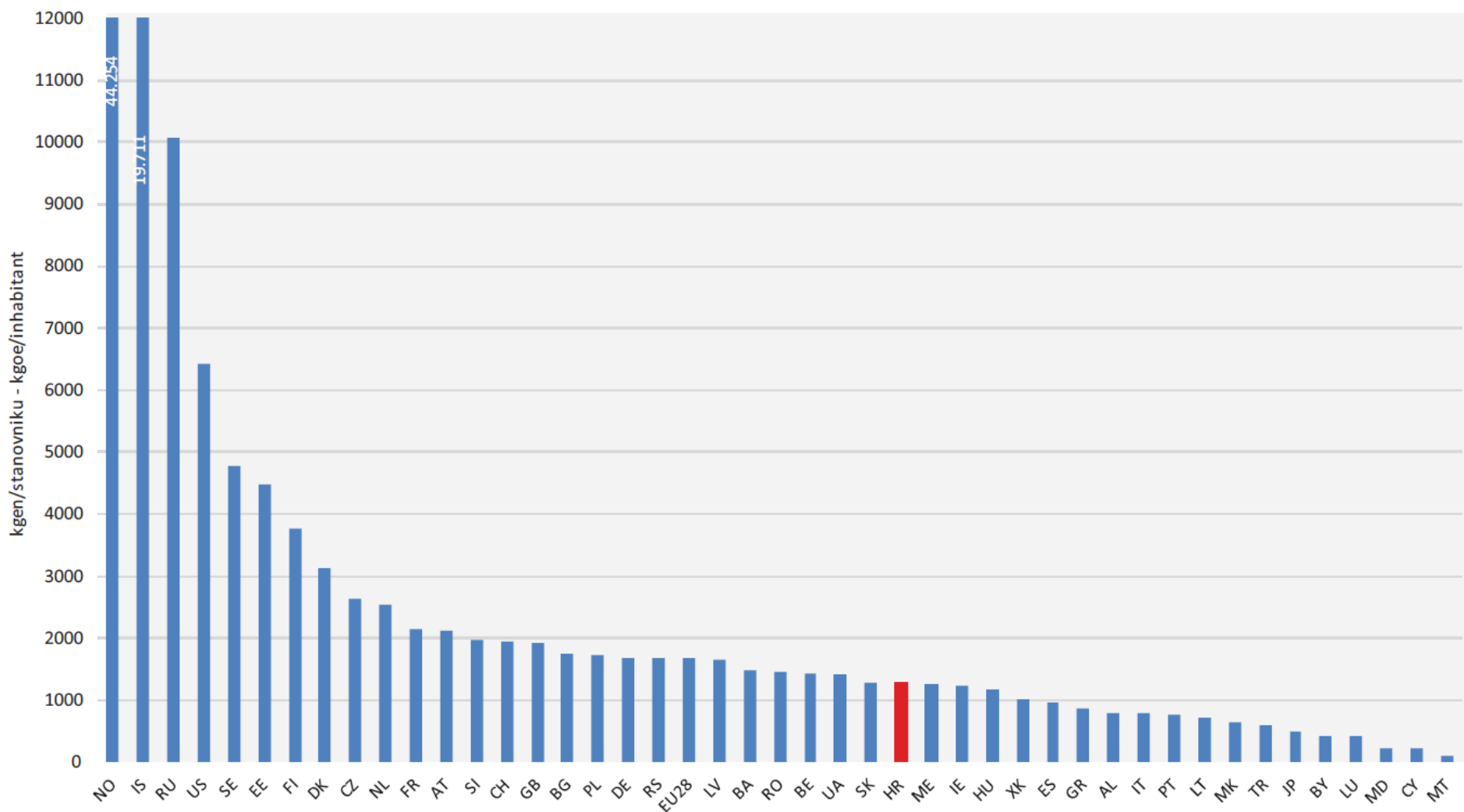
- **energetska bilanca** (udio vlastite proizvodnje primarne energije u ukupnoj potrošnji) – 54% (2018.)

Vlastita opskrbljenost primarnom energijom u Hrvatskoj (2018.)

Izvor: HEP

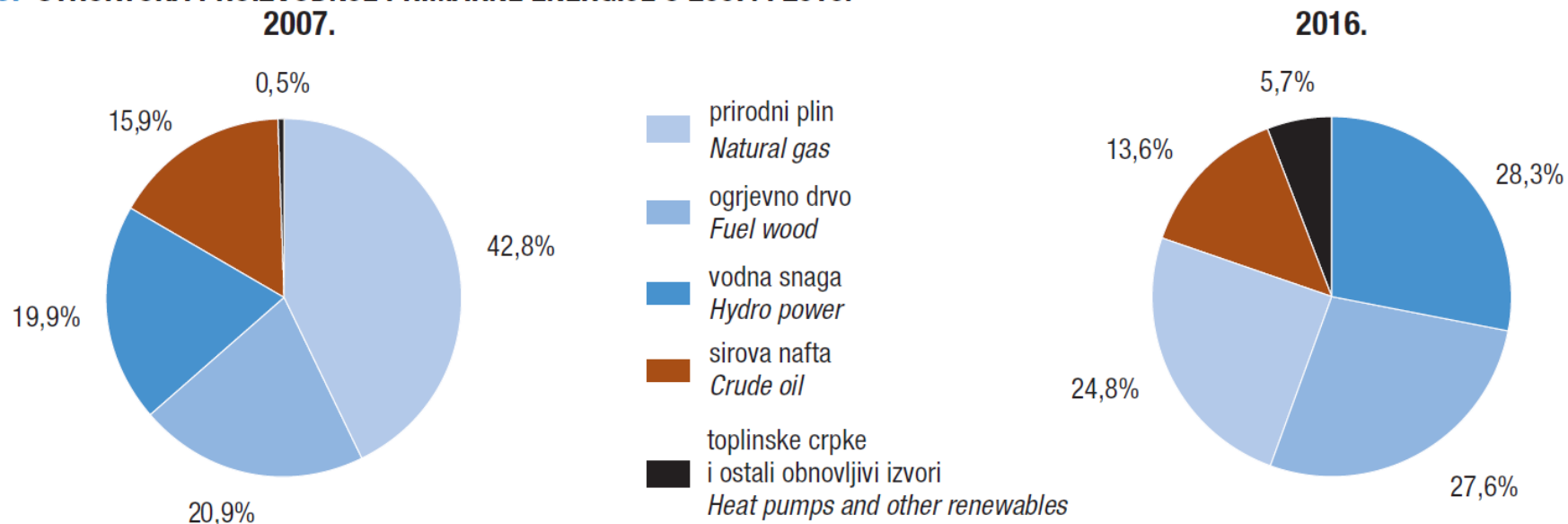

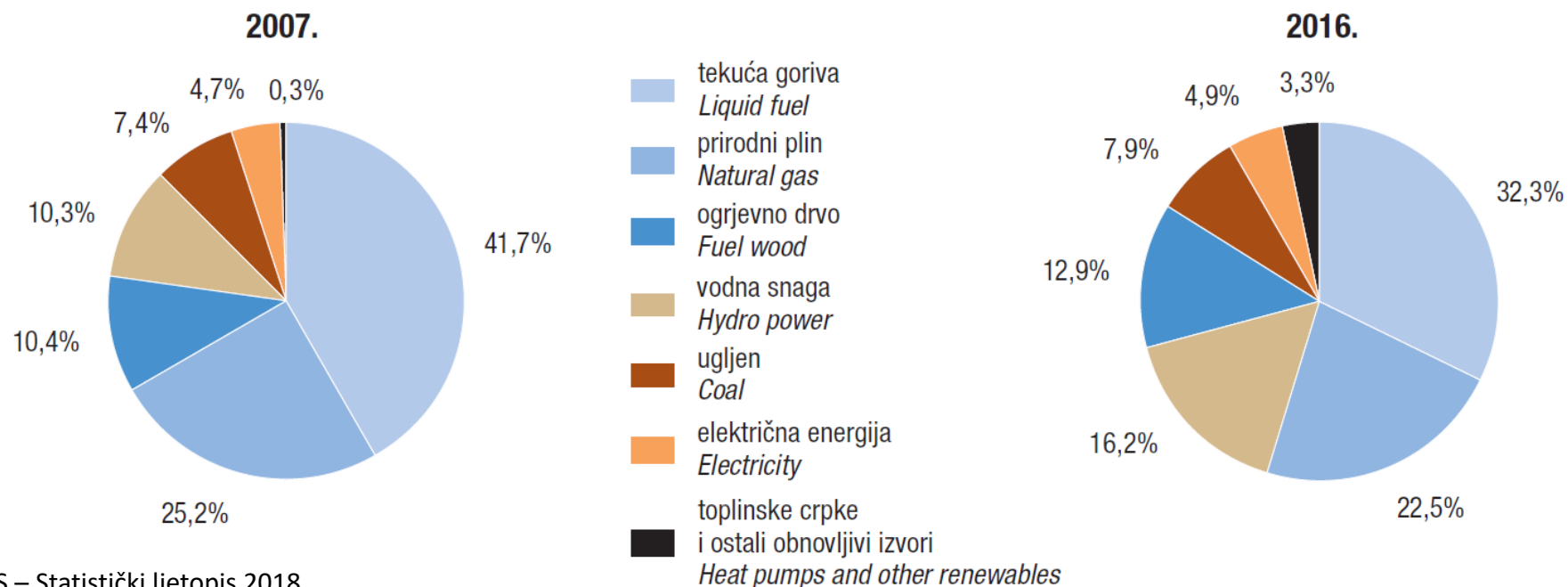
Proizvodnja primarne energije po stanovniku

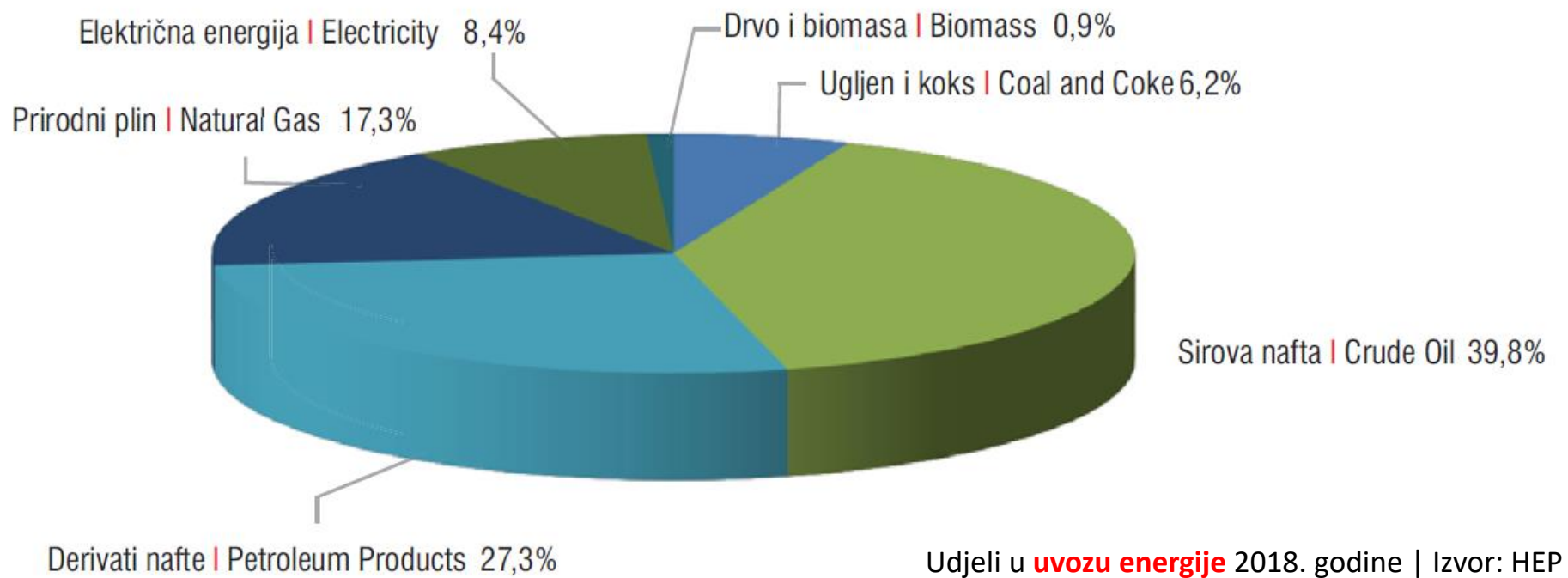
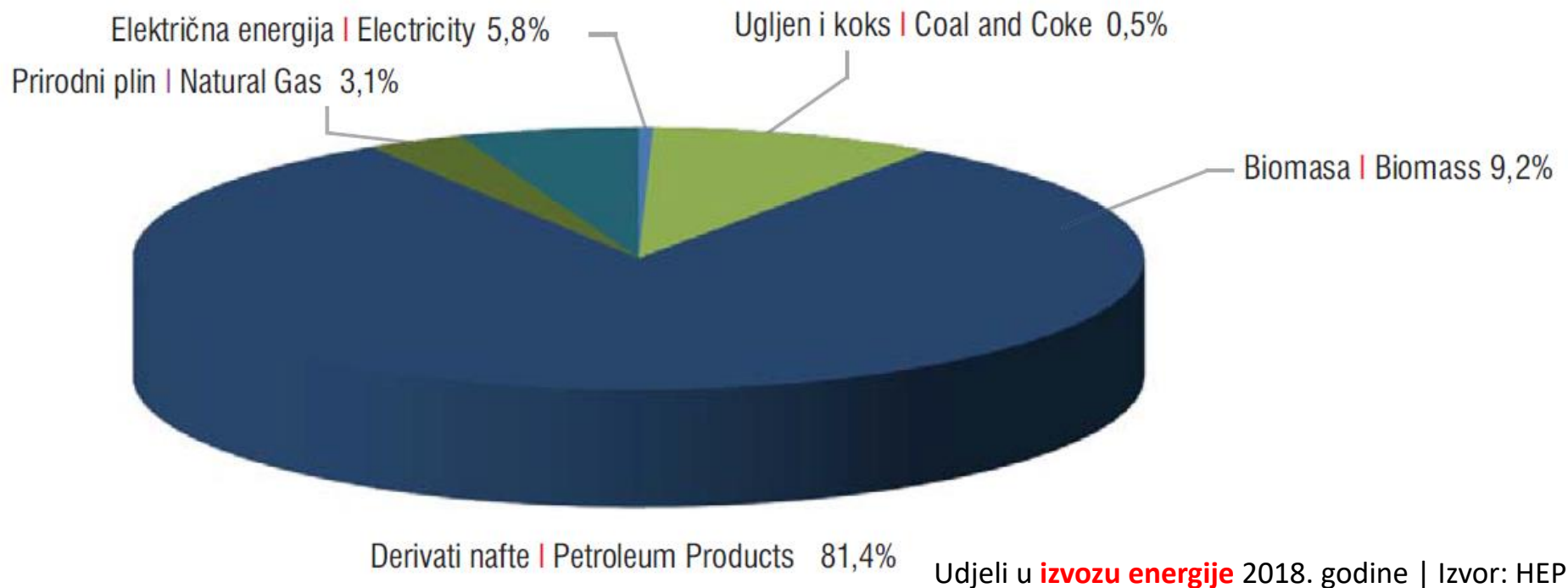
Izvor: EIHP

G 18-3. STRUKTURA PROIZVODNJE PRIMARNE ENERGIJE U 2007. I 2016.

G 18-4. STRUKTURA UKUPNE POTROŠNJE ENERGIJE U 2007. I 2016.

OBILJEŽJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

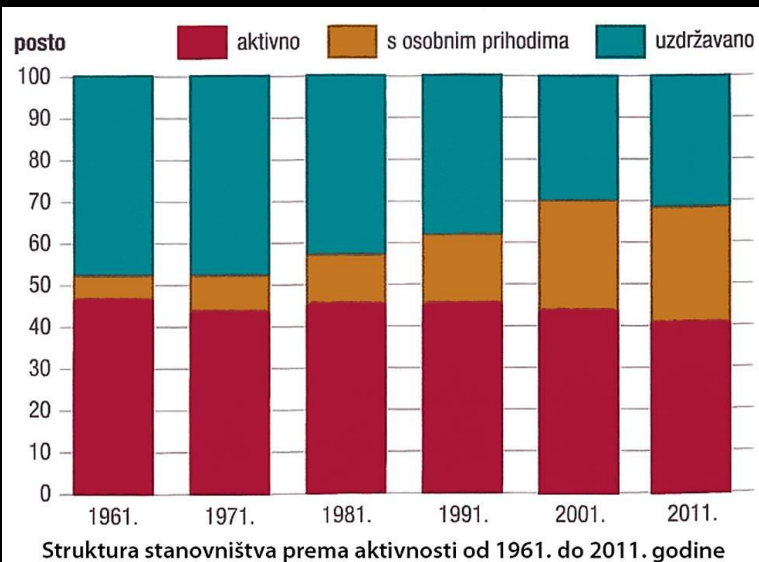
– STANOVNIŠTVO (RADNA SNAGA)

- po zadnjem popisu iz 2011. – **4,285 mil. st** (27. u Europi)
  - **51,8%** ženskog i **48,2%** muškog stanovništva
  - **21%** mladog (0-19 god), **55%** zrelog (20 – 59 god) i **24%** starog (više od 60 god)
  - prosječna starost – **42 godine** (2011.)
  - očekivano trajanje života (za rođene 2011.) – **M: 74 god; Ž: 80 god.**
- prosječna gustoća naseljenosti Hrvatske – **75,7 st/km²**

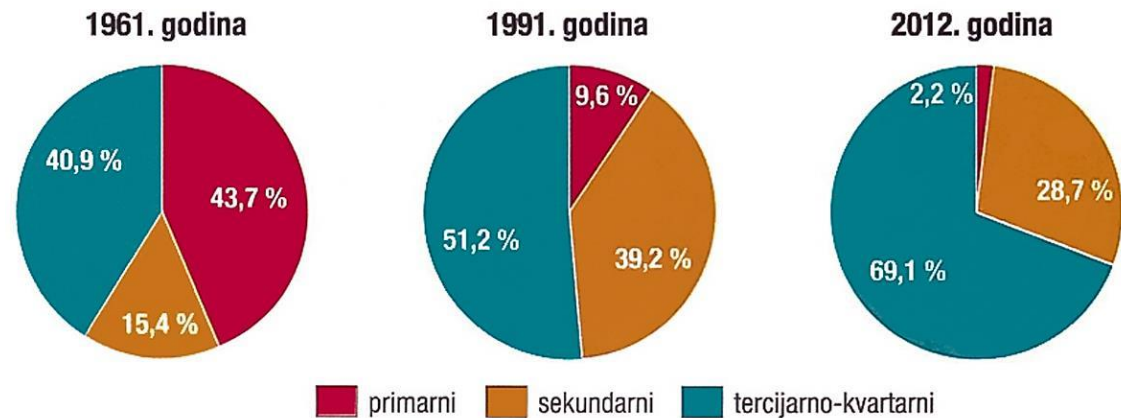
Prirodno kretanje stanovništva		Izvor: DZS - Statistički ljetopis 2018.				
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Stanovništvo (procjena sredinom godine), tis.		4 238	4 204	4 174	4 125	4 088
Rodeni: živorođeni		39 566	37 503	37 537	36 556	36 945
	mrtvorodeni	150	163	169	149	164
Umrli: ukupno		50 839	54 205	51 542	53 477	52 706
	dojenčad	199	154	161	148	157
Prirodni prirast		-11 273	-16 702	-14 005	-16 921	-15 761
Brakovi: sklopljeni		19 501	19 834	20 467	20 310	19 921
	razvedeni	6 570	6 010	7 036	6 265	6 125
Očekivano trajanje života: ukupno		77,6	77,4	78,1	77,9	78,2
	muškarci	74,6	74,3	74,9	74,9	74,9
	žene	80,5	80,4	81,3	80,9	81,4

OBILJEŽJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

- udio nezaposlenih – **8,4%** (oko 137 000 ljudi)
- veliki udio umirovljenika – **1,2 mil** (2011.), smanjen broj aktivnog st. (**40%**)
- prema sektorima djelatnosti
  - **najmanje zaposlenih u poljoprivredi (2%)** – karakteristika razvijenih zemalja
  - **najviše u uslužnim** (tercijarne i kvartarne) djelatnostima – **69% stanovništva**
  - industrija, građevinarstvo i rudarstvo (sekundarne) – **opada** udio zaposlenih – **28%**

Stanovništvo Hrvatske prema sektorima djelatnosti

ZAPOSLENO STANOVNIŠTVO 2017.

OSTALI ZAPOSLENI U ŠKOLSTVU 17%

ODGAJATELJI I UČITELJI U

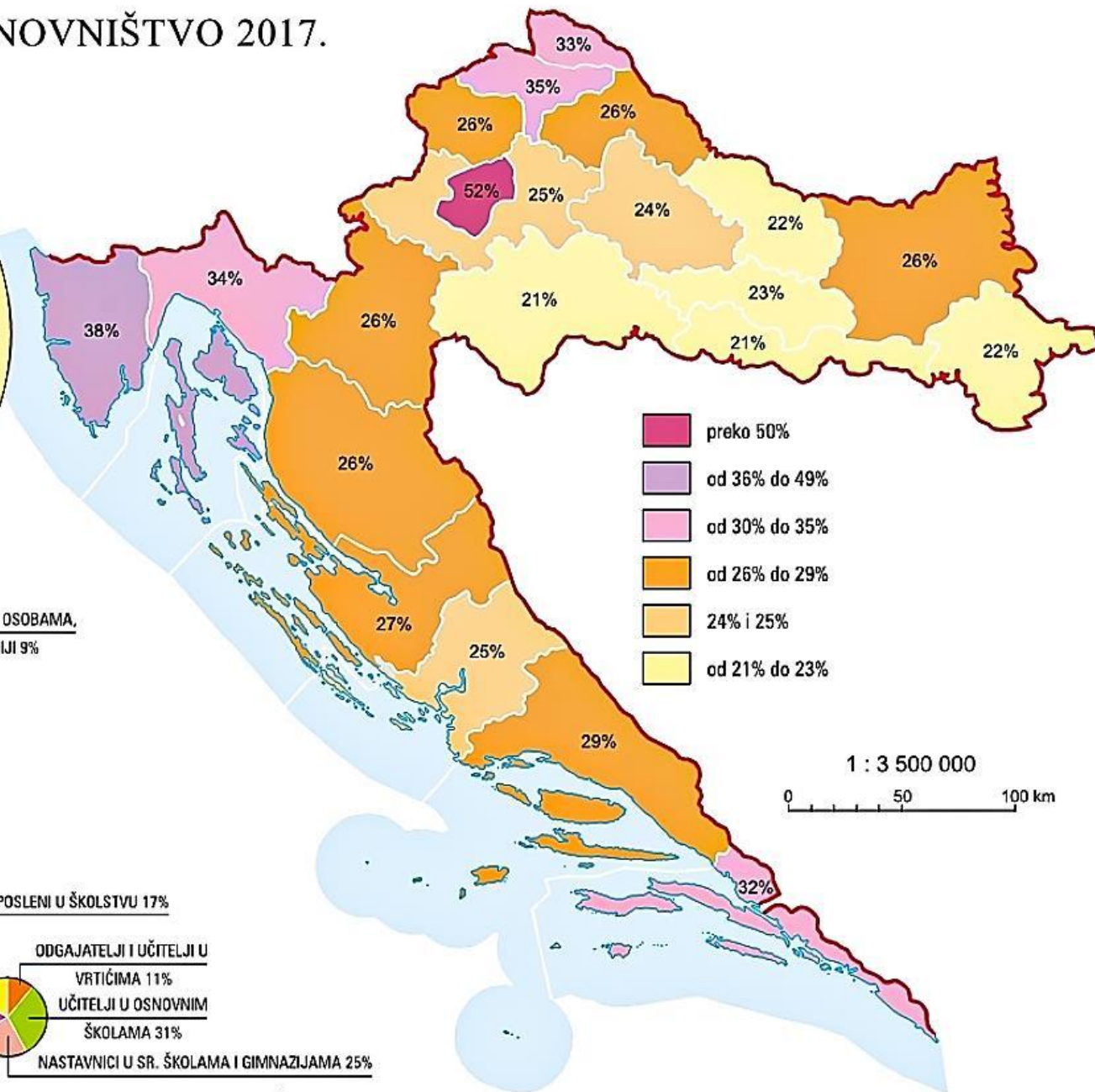
VRTIČIMA 11%

UČITELJI U OSNOVNIM

ŠKOLAMA 31%

NASTAVNICI U SR. ŠKOLAMA I GIMNAZIJAMA 25%

NASTAVNICI I SURADNICI NA FAKULTETIMA I VISOKIM ŠKOLAMA 16%

NEPISMENI I STANOVNIŠTVO PREMA ŠKOLSKOJ SPREMI

- **99,2%** st. pismeno (*oko 32 300 st. nepismeno*)
- uglavnom stanovništvo **starije od 50 godina**
- stopa nepismenosti žena **trostruko veća** od muškaraca

Godina popisa	OŠ ili manje (%)	Srednja škola (%)	Viša ili visoka škola (%)
1961.	85,6	12,6	1,8
1971.	75,9	20,5	3,6
1981.	65,1	28,5	6,4
1991.	54,0	36,5	9,5
2001.	40,6	47,4	12,0
2011.	30,8	52,6	16,4

Stanovništvo staro 15 i više godina **prema završenoj školi** 1961.– 2011.

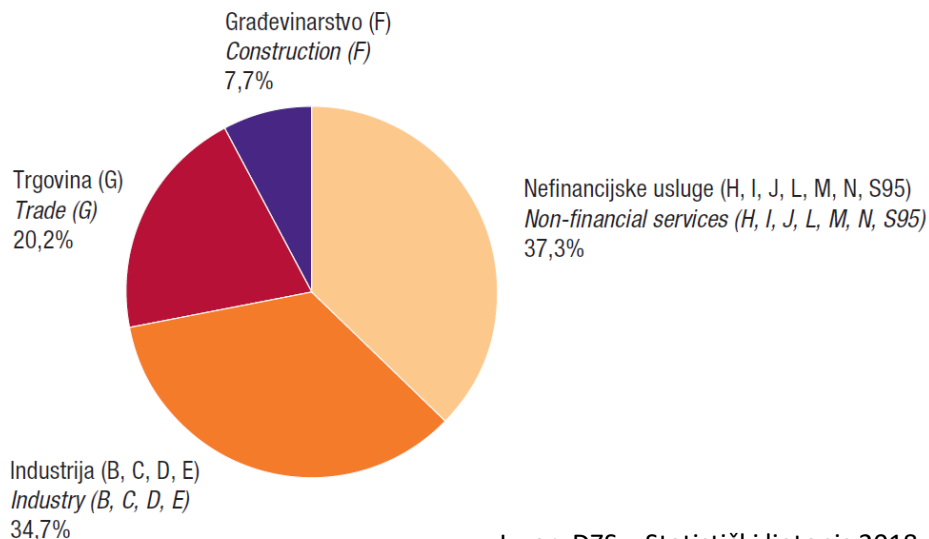
- **9,5%** st. bez potpuno završene osnovne škole
- najviše sa završenom srednjom školom (**52,6%**)
- **30,8%** osnovna škola ili manje
- mali udio visoko obrazovanih **16,4%**

OBILJEŽJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

– KAPITAL I PODUZETNIŠTVO

- najveći udio **malih poduzetnika (98%)**, srednjih (1,5%) i velikih (0,5%) poduzetnika
- poduzeća su uglavnom **u privatnom vlasništvu (98%)**
- najviše zaposlenih u **trgovini (27%)**, **znanosti i tehničke djelatnosti (15%)**, **građevinarstvo (12%)**, **prerađivačka industrija (12%)**, **hotelijerstvo i ugostiteljstvo (6%)** i **poslovanje nekretninama (5%)**

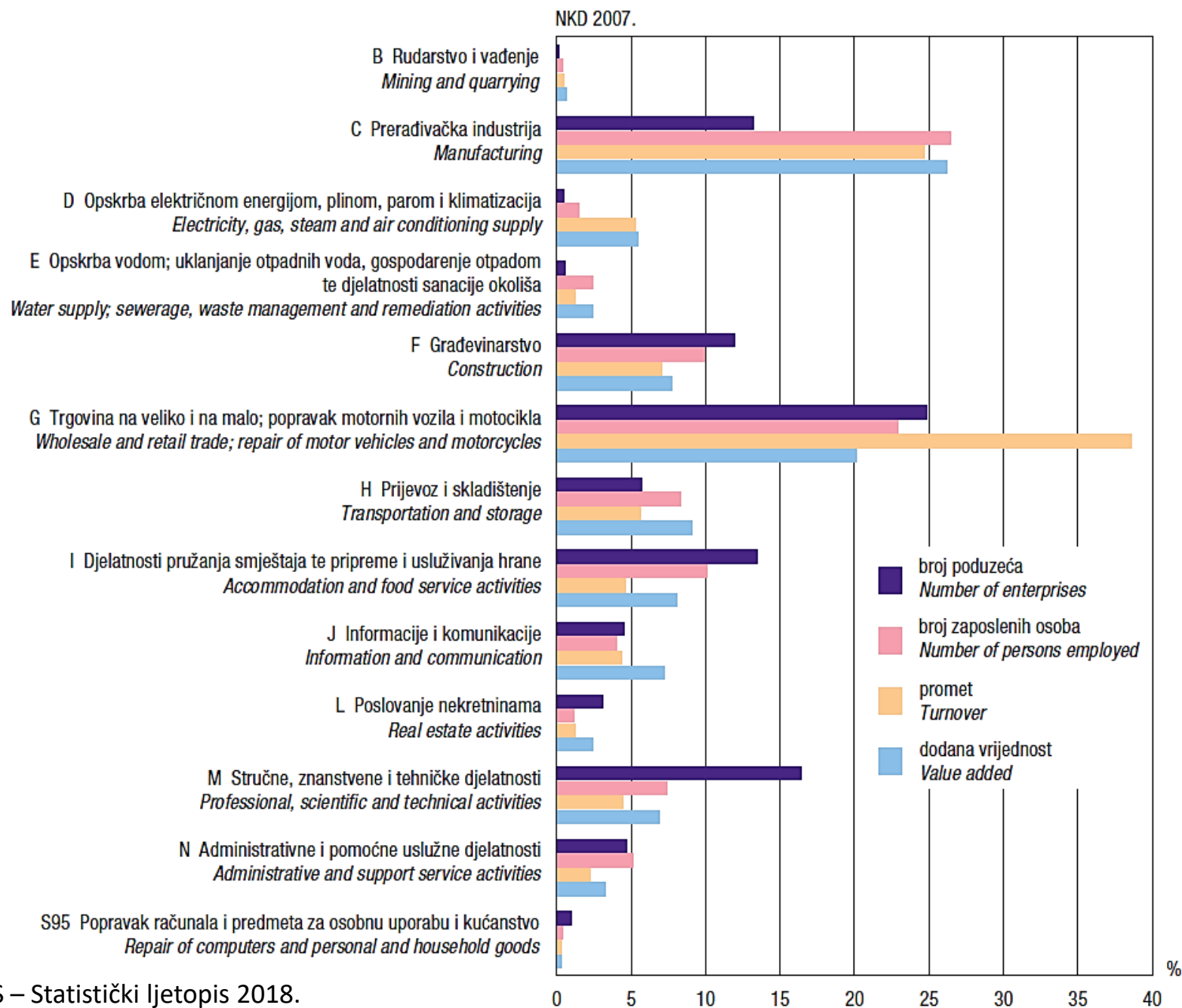
G 13-2. STRUKTURA OSTVARENE DODANE VRIJEDNOSTI PREMA DJELATNOSTIMA U 2016.
STRUCTURE OF GENERATED VALUE ADDED, BY ACTIVITIES, 2016

Izvor: DZS – Statistički ljetopis 2018.

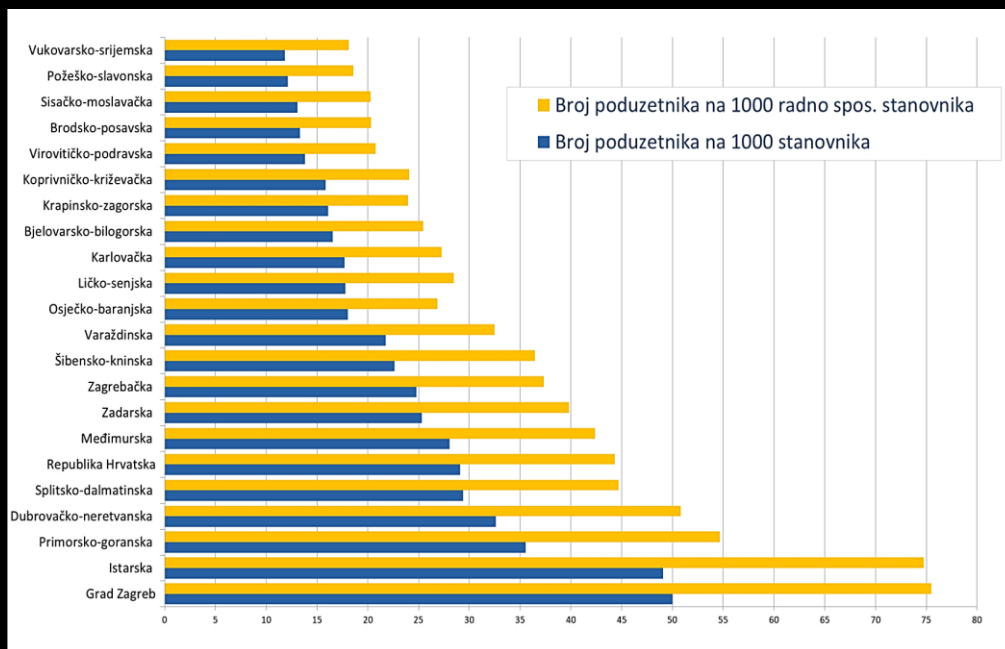

G 13-1. BROJ PODUZEĆA, ZAPOSLENIH OSOBA, PROMET I DODANA VRIJEDNOST U 2016.
 NUMBER OF ENTERPRISES, PERSONS EMPLOYED, TURNOVER AND VALUE ADDED, 2016

OSNOVNI POKAZATELJI GOSPODARSKIH DOSTIGNUĆA

- posljedice na hrvatsko gospodarstvo ostavili su Domovinski rat, loše provedena privatizacija i globalna gospodarska recesija 2008. godine
- velika koncentracija poduzetništva u **Zagrebu** (*više od 1/3 svih poduzetnika*)
- **čak 42% poduzetnika posluje s gubitcima**
- oko 60% BDP-a iznosi **osobna potrošnja**
- **negativni trendovi**: smanjenje industrijske proizvodnje, slabe investicije, negativna vanjskotrgovinska bilanca

OSNOVNI POKAZATELJI GOSPODARSKIH DOSTIGNUĆA

Bruto domaći proizvod, godišnji obračun

Izvor: DZS

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće), mil. kuna	331 343	339 696	351 169	366 426	382 624
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće), mil. EUR	43 426	44 640	46 640	49 118	51 608
Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR	10 252	10 608	11 179	11 893	12 615
Stope rasta, %	-0,1	2,4	3,5	3,1	2,6

Vanjskotrgovinska bilanca u tis. eura

Izvor: DZS

IZVOZ			UVOZ		Saldo robne razmjene	Pokrivenost uvoza izvozom, %
ukupno	indeks		ukupno	indeks		
2014.	10 368 782	108,1	17 129 405	103,6	-6 760 623	60,5
2015.	11 527 852	111,2	18 482 861	107,9	-6 955 009	62,4
2016.	12 316 569	106,8	19 711 866	106,6	-7 395 297	62,5
2017.	14 016 945	113,8	21 891 649	111,1	-7 874 704	64,0
2018.	14 543 427	103,8	23 747 557	108,5	-9 204 130	61,2